

Hangácsi István

A visszatérők

A 2023-as szlovákiai parlamenti választások magyarországi tanulságai

Amikor egy politikai párt választási vereséget szenved és kiszorul a hatalmi pozícióból, vagy akár a parlamentből, a kialakult új helyzetben merőben más szerepkört kell felvennie. Míg Szlovákiában nem először fordult elő, hogy jobboldali pártok kiestek majd visszajutottak a törvényhozásba, addig Magyarországon ez ismeretlen jelenség. Mit tanulhat az egyik szomszéd a másiktól?

Elemzésünk első felében a 2023-as előrehozott szlovákiai parlamenti választások eredményeit tekintjük át az egyes pártok szemszögéből. Második részében pedig azokkal a pártokkal foglalkozunk, amelyek többször kiestek és bejutottak a pozsonyi parlamentbe. Összehasonlítjuk e pártok profilját, társadalmi beágyazottságát, a sikeres és a sikertelen időszakok kezelését és ezek közötti átmeneteket. Mindez érdekes tapasztalatokkal szolgálhat a magyarországi ellenzéki pártok számára.

Kampány és választás

A magyarországi sajtó fokozott figyelemmel követte a 2023-as előrehozott szlovákiai parlamenti választásokat több szempontból is: kormányválságok, az Orbán-kormányral több témában (illegális migráció, LMBTQ jogok, orosz-ukrán háború) hasonló véleményen lévő és potenciális nemzetközi partner SMER hatalomba való visszatérése, valamint a szlovákiai magyar párt, a Szövetség miatt. A Méltányosságnál többször is foglalkoztunk e fejlemények hazai vonatkozásaival:

- [hogyan lehet elbukni az alkotmányos parlamenti többséget pár év alatt?](#)
- [miért keserű az orbáni külpolitika a szlovákiai magyarok számára?](#)
- [exportálható-e az orbáni-rendszer Szlovákiába?](#)
- [mi a közös a szlovákiai magyar és a hazai ellenzék összefogási kísérleteiben?](#)

Ez alapján nem meglepő, hogy az ország történetének legsikeresebb és legmegosztóbb miniszterelnöke, Robert Fico, immáron a negyedik kormányát alakíthatta meg. Ám nem lenne teljes a kép a választási kampányidőszak kulcspillantatainak bemutatása nélkül egy-egy pártra levetítve.

SMER és Hlas

A SMER a választási kampányt [2021-ben](#) kezdte el a kormányellenes és a [pandémia-ellenes tüntetésekkel](#), amely során [Robert Ficót rövid időre letartóztatták](#). A tüntetések hozta lendületet a SMER-nek [sikerült 2022-ben is fenntartania](#) a

szélsőjobboldali erőkkkel karöltve egy népszavazás révén: alkotmánymódosítással szerették volna felülrni a parlamenti demokrácia eddigi általános szabályait, referendummal lerövidíteni a választási ciklust. Ugyan a 2023-as januári [népszavazás érvénytelen lett](#) az alacsony részvétel miatt, ám [így is majd 1 millió 181 ezer fő élt a lehetőséggel](#) és nyilvánította ki frusztrációját a Matovič- és Heger-kormányokkal szemben. Hiába szenvedett vereséget a SMER és Fico 2020-ban, alig három évre rá újra ők határozták meg a közbeszédet, miközben több eljárás is folyik a párthoz kötődő személyek ellen. Hogyan érték el? Tanultak a 2020-as vereségből: folyamatos terepmunkával és kampánnyal visszatértek a csúcsra, amelyhez persze kellett ellenfeleinek sikertelen kormányzása is.

Bár sokáig úgy tűnt, hogy az ex-SMER-esek és az ex-kormányfő, Peter Pellegrini pártja a Hlas lehet a kormányválságok nagy nyertese, ám a kampányidőszakban inkább a visszafogottságra épített. Emiatt elfogadhatóvá vált az egyik-másik oldalból kiábrándult választók számára. Lényegében a Hlas nélkül esélytelen volt bármilyen kormányalakítás. A Hlas látszólag igyekezett a SMER-től függetleníteni magát, ám sokan úgy vélték ez csak a látszat, mert úgys velük fognak kormányozni. Egy másik narratíva szerint a Hlas a Progresszív Szlovákiával karöltve gátat képezhet a SMER ellenében. A voksolás után végül az előbbi forgatókönyv érvényesült.

Kormánypártok és Progresszív Szlovákia (PS)

A négy volt koalíciós párt (OLANO, SaS, Za Ľudí és Sme rodina) közül 2023-ra kettő maradt (OLANO és SaS). A Sme Rodina-t a pártelnök sorozatos magánéleti botrányai leírták, a Za Ľudí pedig beolvadt az OLANO-ba. Az utóbbi pártkoalícióban egy konfrontatív kampányt folytatott. Ilyen volt Igor Matovič *Testőrök nélkül* c. országjáró vitafóruma, és a párt [FIAT 500-as SMER-ellenes kampánya](#). Az ex-miniszterelnök legnagyobb dobása azonban kétségtelenül a volt belügyminiszterrel, Robert Kaliňákkal, [tettlegességig fajult konfliktusa volt](#). Ennek köszönhetően az OLANO

elérte a parlamenti mandátumhoz szükséges szintet, dacára az elmúlt évek sikertelenségeinek.

A SaS 2020 és 2023 közötti kormányzati szerepvállalásai ismét kormánybuktatással végződtek, így vált egy furcsa rekorderré: a párt sosem tudta kormányon kitölteni a teljes négyéves ciklust. Mindez érzékenyen érintette a SaS támogatottságát, amely pár év alatt Pozsonyra, Kassára és az ország egyes nyugati járásaira zsugorodott. A párt a szokásos technokrata és kisebb államot megcélzó üzenetei mellett a kampányában javarészt az 5 és 7 százalék közötti támogatottságát igyekezett megerősíteni, amelyre leginkább a Progresszív Szlovákia jelentett veszélyt.

A Progresszív Szlovákia (PS) volt az egyetlen olyan párt, amely pozitív kampányt folytatott, miközben a vetélytársak egymás támadására és különböző botrányokra építettek. 2020-hoz képest, amikor alig pár száz szavazattal maradt a pártszövetségek számára meghatározott 7 százalékos küszöb alatt, ezúttal nem bízták a véletlenre. Kampányeseményeik közösségi találkozók, talkshow-k, közös biciklizések és futások voltak. Főleg a nagyobb városokra fókuszáltak, a falvakra kevésbé, így az ország nyugati részén szereztek sok szavazatot, keleten pedig inkább csak Kassán. A párt második lett a SMER mögött és a számok alapján a legerősebb ellenzéki párttá vált.

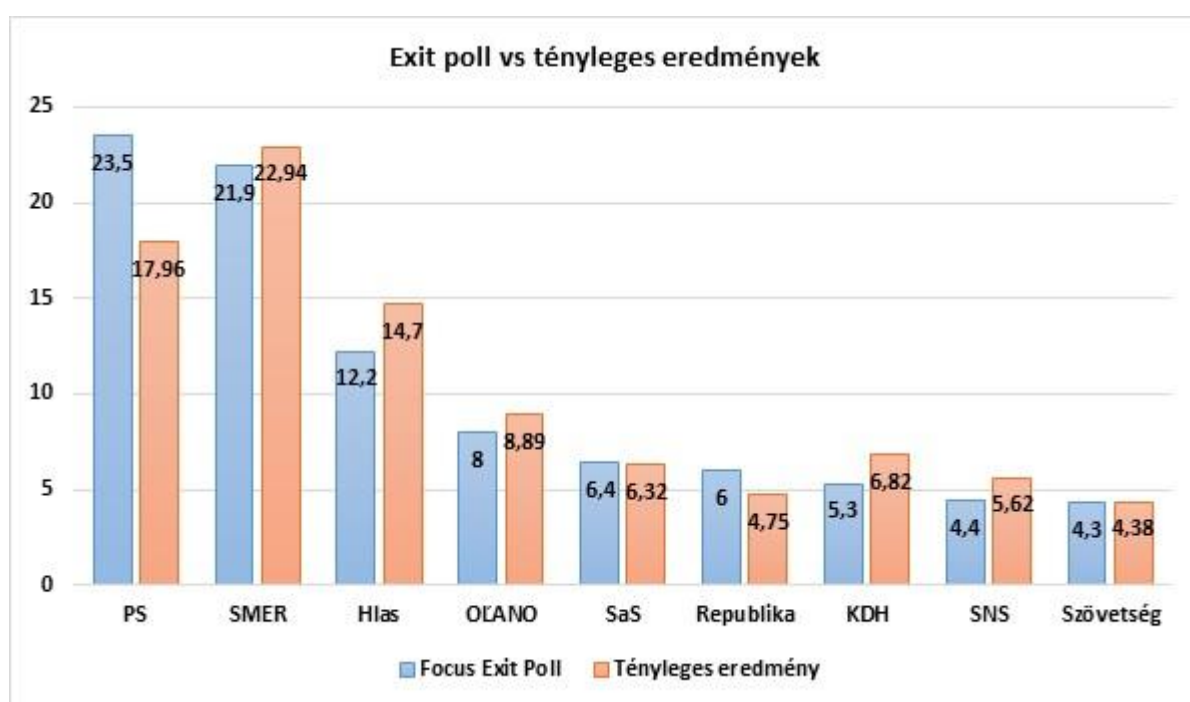
A Szövetség és a szlovákiai magyarok

A Szövetség (mint a legnagyobb szlovákiai magyar párt) leszerepelt, így 2020 után ismét nincs a helyi magyar közösségnek politikai képviselője a pozsonyi törvényhozásban. A majd két évig tartó egyesülési folyamat az MKP, a Híd és az Összefogás között rövid életű lett. Nem sikerült kialakítani az egységes pártimázst; rendszerezések voltak az érdekek és értékkonfliktusok; Gyimesi György miatt pártszakadásra került sor. Utóbbi volt az egyetlen, aki valóban felvállalta 2020 és 2023 között a szlovákiai magyarság parlamenti képviseletét a kormányból, de stílusát

tekintve meglehetősen megosztó személyiség. A kampányban a Szövetség a régiók pártjaként definiálta magát, ám csak a magyar érdekeket jelenítették meg, a szlovákokét és romákét nem, akiket végül más pártok nyertek meg. A párt a szlovák-magyar határon kialakult migrációs krízisből megpróbált hasznot húzni, de itt a SMER aratta le a babérokat. Sikertelen választási eredménye megannyi kérdést vet fel. Talán a legfontosabb megérteni: miért szavazott több tízezer szlovákiai magyar szlovák pártokra és van-e még értelme az etnikai alapú érdekképviseletnek.

Felmérések és a valóság

A kampányidőszak és a választások pikantériája közé sorolhatjuk a pártpreferencia felméréseket és az exit-pollokat, amelyek meglehetősen pontatlanok lettek immár nem először. Ahogy az alábbi ábra mutatja, egyes pártokat túlmérték, másokat pedig alulmérték 2023-ban. Mindez azért is érdekes, mert [módszertani hibáról van szó](#): a megszólítottak közül sokan nem akartak válaszolni, akik pedig megtették, javarészt a Progresszív Szlovákiára szavaztak. Nem csak a Focus, hanem más ügynökségek is félre mérték az exit-pollt, ami azt jelenti, hogy egy jelentősebb módszertani és gyakorlati változtatásra lesz szükségük, amennyiben továbbra is hitelesek szeretnének maradni.

A régi-új visszatérők

Ahhoz, hogy megértsük, miért tudnak ugyanazok a pártok egyszer sikeresek, máskor sikertelenek lenni, íme gyorstalpalónk a helyi választási rendszerről. Szlovákiában a választás az egyik legegyszerűbb és legarányosabb: az egész ország egy választókerület, ahol pártonként legfeljebb 150 fős listára lehet szavazni, maximum 4 jelölt bekarikázásával. Ezek a preferencia szavazatok akkor válnak fontossá, ha egy párt eléri a bejutási küszöböt, így a karikázás révén az utolsó jelöltekből is lehetnek befutók. Itt nincs semmilyen kompenzáció, nem úgy, mint Magyarországon, ahol a töredékszavazatok a győzteseket és ezáltal a dominancia kialakítását segítik. A szlovák rendszer egyrészt lehetőséget ad az új pártoknak, hogy az elnyúló regionális építkezés helyett egy erős kampánnyal gyorsan parlamenti mandátumokhoz jussanak, emiatt a régebb óta működő pártok folyamatos nyomás alatt állnak. Másrészt kiegyenlített viszonyokat teremt, így ritkán ér el egynél több párt 20 százalék feletti támogatottságot, tehát képtelen önállóan kormányt alakítani (kivétel 2012-2016 közötti egypárti második Fico-kormány). Ezért közepes (10-20 százalék közötti), de inkább kis pártok jellemzik (5-10 százalék közötti). Leggyakrabban három vagy többpárti kormánykoalíciók jönnek létre, míg a parlamentbe 5-8 párt is bejuthat.

Mindezek alapján nem meglepő, hogy amióta demokratikus választásokat tartanak Szlovákiában, megközelítőleg 19 olyan párt volt, amely bejutott és kiesett parlamentből. Összehasonlításképpen, Magyarországon a rendszerváltás óta csak 7 pártról mondható el ugyanez. A 19 szlovákiai pártból ma már csak 6 párt létezik, de csak kettő volt képes visszatérni a pozsonyi törvényhozásba: a Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) és Szlovák Nemzeti Párt (SNS). Mindkettő jobboldali, nemzeti és konzervatív beállítottságú, tehát hasonló választói bázissal rendelkeznek, bizonyos mértékű átjárás is van a két párt szavazói között. Mindkettő 1990 óta aktív szereplője a szlovákiai politikai életnek, és azon kevés hagyományos pártok közé sorolhatók, amelyek több mint három évtizede kisebb-nagyobb mértékben alakítják Szlovákiát. Alább összefoglalónk:

Szlovák Nemzeti Párt (SNS)	Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH)
Nemzeti, konzervatív, populista, nacionalista	Nemzeti, konzervatív, kereszténydemokrata
EU és USA kritikus, oroszbarát, tradicionális család párti és bevándorlás ellenes	Euroatlantista, ukránbarát, tradicionális család párti és bevándorlás ellenes
2200+ tag, helyi és megyei képviselők	6000+ tag, helyi és megyei képviselők, ispán
Koalíciók baloldali, populista, nemzeti pártokkal (HZDS, SMER, Hlas)	Koalíciók jobboldali, liberális és nemzetiségi pártokkal (SDKÚ, MKP, SaS)
Választói bázis: 100 és 200 ezer fő között	Választói bázis: 100 és 200 ezer fő között
Választói potenciál: 5 és 10 százalék között	Választói potenciál: 5 és 10 százalék között

Az SNS egy nemzeti-populista és gyakran euroszeptikus vonalon mozgó formáció, amely igyekszik a dominanciára törekvő nagy pártokkal együttműködni (HZDS és SMER), és javarészt hárompárti koalíciók legkisebb tagjaként volt kormányon. Ezzel szemben a KDH szintén egy nemzeti elköteleződésű, ám euroatlantista, erősen katolikus és konzervatív párt, amely története során mindig a liberális és mérsékelt konzervatív közepes méretű pártokkal működött együtt, négypártinál nagyobb koalícióban, gyakran második legerősebbként. Ismerjük meg hát mindkét pártot közelebbről!

Szlovák Nemzeti Párt (SNS)

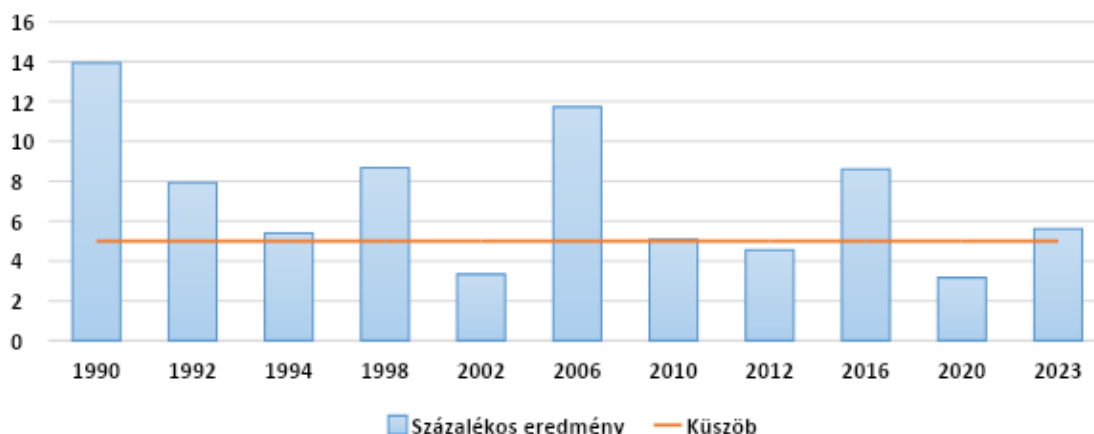
Az SNS nem ismeretlen a magyarországi közbeszéd számára, hiszen Ján Slota révén meglehetősen sok figyelmet kapott magyarellenessége miatt. A párt az 1871-ben alakult első szlovák politikai párt (amely szintén Szlovák Nemzeti Párt néven működött) szellemi örökösének tekinti magát. Az SNS története során háromszor szorult ki a szlovák törvényhozásból (2002, 2012 és 2020), ugyanakkor háromszor jutott vissza (2006, 2016 és 2023). Vajon miért döntöttek úgy a szlovákiai választók, hogy érdemes többször is bizalmat szavazniuk a pártnak? Ehhez meg kell ismernünk az SNS helyzetét, a szlovákiai belpolitikai közeg változásait és ezeknek a pártra gyakorolt hatásait. A párt az 1990 és 2023 között megrendezett tizenegy parlamenti választáson nyolcszor sikeresen szerepelt, ráadásul négyszer is kormánykoalíció tagja lehetett, míg

háromszor sikertelen volt. A parlamentből való kiesés után általában nehézkes a visszatérés, ezért is különleges a SNS helyzete. Mindegyik kiesés és visszajutás más-más tényezők kölcsönhatása miatt valósult meg.

- **2002 és 2006** – Ján Slota vezetésével a pártot a roma- és magyarellenesség jellemezte, valamint Szlovákia EU és NATO tagságának megkérdőjelezése. Mindez pedig teljesen ellentétes volt a társadalom többségének integrációs szándékával. A 2002-es kiesést a választók elfordulása és a pártszakadás okozta. A 2006-os visszatérés és kormányra kerülés az újraegyesülésen és a feszült szlovák-magyar viszony kihasználásán alapult.
- **2012 és 2016** – a 2006 és 2010 közötti első Fico-kormányban a pártot körül lengték a politikai botrányok, ráadásul a SMER egyre vonzóbbnak bizonyult az SNS választók számára. Ezek együttesen okozták a párt 2012-es sikertelen szereplését, ami ugyanakkor elhozta vezetőváltást Andrej Danko révén, aki a mai napig a párt élén áll. Danko elmozdította a pártot újabb témák felé: bevándorlás- és LGBTQ-ellenesség, EU kritika, Visegrádi Együttműködés támogatása, Orbán- és Putyin-pártiság. Mindez 2016-ban újra kormányzati pozíciót hozott a pártnak a harmadik Fico-kormányban. Ekkor valósult meg az a helyzet, ami Ján Slota magyarellenos időszak alatt elképzelhetetlen lett volna: az SNS egy magyar párttal, a Híddal együtt kormányozta az országot.
- **2020 és 2023** – a 2020-as választási kudarc a harmadik Fico-kormány minden tagját megrengető tragikus Kuciak-Kušnírová gyilkosság okozta társadalmi felháborodás miatt következett be. Ám a COVID pandémia, orosz-ukrán háború, inflációs hatások, a Matovič- és Heger-kormányok hibái és az alternatív média támogatása révén a SNS-nek 2023-ra sikerült visszajutnia a vezetésekből kiábrándult választók segítségével, ráadásul kormánykoalícióba.

SNS parlamenti választásokon elért eredményei 1990-2023 között

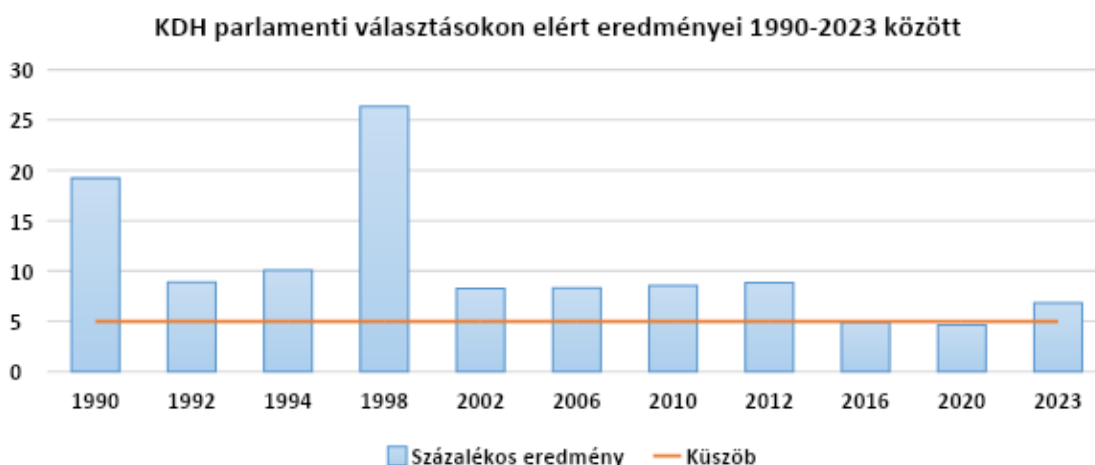
Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH)

A KDH kevésbé ismert a magyarországi olvasók számára, ám annál fontosabb párt, amelyet a rendszerváltás körüli szlovák katolikus mozgalmak, disszidensek és értelmiségiek hívtak életre. A KDH története során többször is tagja volt főleg jobboldali és liberális összetételű kormánykoalícióknak, mondhatni örökös ellenzéke volt Mečiarnek és Ficonak. 2016-tól két egymást követő ciklusra mégis kiszorult. A 2023-as választás végül parlamenti mandátumok hozott, holott bőven akadtak vetélytársak a konzervatív választókért folytatott versenyben. A KDH az elmúlt három évtized során kilenc alkalommal jutott be a pozsonyi parlamentbe, ötször volt részese kormánykoalícióknak és mindössze kétszer indult sikertelenül a választásokon. Ez utóbbi azonban egymás követő ciklusokban valósult meg, amely akár a párt hosszútávú leépülését is okozhatta volna. A kiesés és visszatérés aspektusai az SNS helyzetéhez képest eltérőek:

- **2016 és 2020** – bár a KDH a 2010-es évek derekáig meghatározó pártja volt a szlovákiai belpolitikának, ám 2002 óta nehezen tudott kibújni a valamivel liberálisabb SDKÚ árnyékából, és túllépni a 8 százalékos körüli választói támogatottságot. Erre 2012-ben kerülhetett volna sor, hiszen addigra Dzurindáékát alaposan megtépázták a belpolitikai botrányok és a Radičová-kormány bukása. A 2012-es választáson a domináns SMER mögött másodikként végző KDH azonban nem tudott felnőni a szerephez, hiába

próbált meg egyfajta szorosabb ellenzéki együttműködést kiépíteni. 2014-ben ráadásul pártszakadásra került sor, amely alaposan meggyengítette a pártot, mivel pont a fiatal és motivált tagok távoztak, és alapították meg a meglehetősen rövid életű SIEĚ (Hálózat) pártot. Ám ez elégséges volt ahhoz, hogy 2016-ban ne a kereszténydemokraták, hanem a SIEĚ szerezzen parlamenti mandátumokat. A vereséget elnökváltás követte, ám 2020-ban is elmaradt a siker. A KDH négy év alatt nem tudott hasznát húzni a harmadik Fico-kormány hibáiból és a társadalmi felháborodásból. A konzervatív szavazók ugyanis főleg Igor Matovič (OLĀNO) pártját támogatták.

- **2023** – A 2020-as választási vereség után ismét elnökváltás történt a KDH élén, ezúttal Milan Majerský Eperjes megyei ispán kapta meg a bizalmat, aki új lendületet adott a pártnak és integrálta a megmaradt ex-SIEĚeseket is. A 2022-es megyei és önkormányzati választásokon Majerský megvédte ispáni pozícióját: ez a magabiztosság új lendületet adott, és megnyerőnek bizonyult az OLĀNO-ból kiábrándult korábbi KDH választók tízezrei számára is. A KDH öt év után parlamenti helyeket szerzett, és visszatért az ellenzék soraiba.

A tanulságokról

Elemzésünkben az olvasó képet kaphatott a szlovákiai választási rendszerről, a 2023-as előrehozott parlamenti választás kampányáról és eredményeiről, valamint a Magyarországon ismeretlennek számító jelenségről: a parlamentből kieső majd visszatérő pártokról. Mivel a magyar közeg évek óta meglehetősen stabil pártpalettával rendelkezik, ezért hazai szemszögből nézve több tanulsággal is szolgálhatnak a szlovákiai fejlemények:

1. Kampányt nem csak a hivatalos választási időszakban érdemes folytatni, így amelyik párt jól tervez és megfelelően reagál a váratlan fejleményekre, az jelentős előnyre tehet szert a hajrában.
2. Bár a hasonló profilú pártok hasonló választói réteggel rendelkeznek, ám amennyiben nem tekintik egymást szövetségesnek, a másik választóinak meggyerésével tudnak csak érvényesülni.
3. Korlátozottan, de a parlamenten kívül is van mozgástér egy párt számára, és jól felépített terepmunkával a hátrány akár a következő választásra leküzdhető.

Az eltérő választási rendszer adta lehetőségek ellenére, a közhangulatot lehet formálni a folyamatos kampánnyal, kritikával, népszavazási kezdeményezéssel és a választók számára elfogadható alternatíva bemutatásával, ahogy azt a SMER és Robert Fico is tette. Hiszen kormányváltó közeg sosem alakul ki csak úgy önmagától. Magyarországon az ellenzék alig-alig merítette ki e lehetőségeket, miközben a Fidesz folyamatosan él vele (nemzeti konzultációk vagy népszavazás).

Amíg marad a mostani sokpárti magyar ellenzék, úgy csakis koalíciós kormányzásban gondolkodhatnak. Ebből kifolyólag már jóval a választási kampány előtt kellene demonstrálniuk: képesek egy koalíciós kormány létrehozására és működtetésére, amely egységben és stabilan vezetné az országot, és amely

szövetséget nem csak egy szerződés, hanem közös értékek és érdekek kötnek össze. Ezt Szlovákiában már rutinosan művelik a kis és közepes pártok a nagyokkal szemben. Ennek érdekében fel kell hagyniuk egymás szavazóinak megszerzésével és a másik gyengítésével, mert hiteltelenné válnak a választók szemében, ahogy az történt a Matovič- és Heger-kormányok pártjaival. A 2022-es magyarországi választások során pont azt láthattuk, hogy az ellenzéki összefogás az utolsó pillanatban állt össze, tervezett, kampányolt, így borítékolható volt, hogy alul marad a Fidesszel szemben.

Egy sikeres pártnak városban és vidéken egyaránt kell kampányt folytatnia, közösségépítő üzenetekkel és rendezvényekkel. Hogy a kampányt pozitív tartalmakkal vagy netán a vetélytársak kritikázásával, provokatív megnyilvánulásokkal tölti meg, az nagyban függ az adott társadalmi közegtől. Ezek kombinációja mindenesetre korántsem lehetetlen, a gyakorlatban a Fidesz és a SMER is alkalmazta. Ugyanakkor Magyarországon is eddig ritkán folytattak a pártok pozitív kampányt, javarészt a másik támadása és hiteltelenítése a jellemző. Emellett a terepen érdemes formabontó újdonságokat is kipróbálni, de akár a vetélytársakkal is konfrontálódni mindaddig, amíg az előnyt jelenthet a voksolás pillanatáig. Igor Matovič vezette OĽANO-nak sikerült a lakossági fórumokat olyan sorozattá felépíteni, amely tömegeket vonzott. Online felületek tekintetében Szlovákiában virágzik az alternatív média, főleg a konzervatív, szélsőséges, populisták és dezinformációs irányultságú felületek. Az SNS és a SMER rendszeres vendégei voltak e platformoknak, amellyel nem csak saját szavazói bázisukat erősítették, hanem egyben a szélsőséges pártok választóit is sikeresen meg tudták győzni. Magyarországon ilyesmivel eddig főleg szélsőjobbnál (Barikád, Kuruc.info, Alfahír, N1TV, stb) és a Fidesznél (Pesti Srácok, Vadhajtasok, Megafonos influenzerek, stb) találkozhattunk. Míg a balliberális oldalon alig akadnak hasonló platformok (Nyugati Fény), amely egyértelmű hátrányt jelent akár parlamentben, akár azon kívül.

Végezetül érdemes akár komplett elnökséget is váltani, hogy új vezetővel, szemlélettel és stratégiával ismét vonzóvá váljon a párt, mint ahogy a SNS és a KDH is

megtette három évtized alatt. Ugyanakkor a változás önmagában nem jelent valamiféle garanciát és visszatérést a korábbi sikerekhez. Megfelelő teljesítmény hiányában gyakorlatilag értelmét veszti. És itt jelenik meg a tanulás szerepe: érdemes tanulni a sikeresebb ellenfelektől, megérteni sikerességüket és akár átvenni módszereiket is. Mindezen meglátások azonban mit sem érnek, ha a magyarországi ellenzéki pártok első lépésben nem ismerik fel eddigi hibáikat és korlátaikat. Jó hír, hogy 2026-ig bőven akad idő az önvizsgálatra és a tanulásra is.

